

ПРОБЛЕМИ РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ ТА КСЕНОФОБІЇ В УКРАЇНІ.

Незважаючи на загальну демократизацію країни, наше суспільство все частіше стикається з проявами ксенофобії та расизму, підсилені антиукраїнськими, антиросійськими, антисемітськими, антиєврейськими настроями, поширенням відповідної символіки в громадських місцях, відкритим продажем у торговельній мережі літератури, спрямованої на розпалювання міжрасової ворожнечі, збільшення кількості випадків хуліганських дій на національному підґрунті, а також зростанням екстремістських молодіжних організацій.

В Україні наявність проблеми ксенофобії лише нещодавно офіційно було визнано на державному рівні. Керівництву ГПУ та МВС дані були вказівки вжити ефективних заходів, спрямованих на протидію антисемітизму та ксенофобії. При цьому посилення робились на дані моніторингу Конгресу національних громад України (КНГУ) про кількість зафіксованих нападів на ґрунті етнічної (расової) ненависті. Так, в 2006 році в Україні було зафіксовано 14 нападів та 2 убивства, в 2007 році – 87 нападів і 6 убивств, в 2008 році – 83 напади й 4 убивства, що свідчить, на жаль, про збільшення із року в рік таких випадків.

Також на негативні тенденції в цій сфері вказують і висновки представників міжнародних інституцій. Наприклад, в одному з пунктів доповіді по Україні Європейської комісії проти расизму та нетерпимості зазначено, що іноземні студенти «стають мішенню нападів расистського характеру, які вчиняють члени груп скінхедів як в межах, так і поза межами університетських містечок».

Необхідно зазначити, що проблема ксенофобії впродовж останніх років почала використовуватися окремими політичними силами як ефективний механізм підвищення електорального рейтингу під час передвиборчих перегонів. Окремі політики у своїх публічних виступах роблять заяви, що поляризують український соціум, поділяючи його на «своїх та чужих».

Якщо ж говорити про обмеження прав людей іншої раси й національності взагалі, то такі випадки можна зустріти доволі часто: коли людям відмовляють у послугах, з ними не розмовляють на вулиці, їх відмовляється везти водій таксі, їм не продають якісь товари чи не дають в оренду квартири. Це дрібні правопорушення, проти яких нічого не можна зробити, бо законодавством це прямо не заборонено, але ці випадки доповнюють загальну негативну картину, що склалася в країні.

Загальновідомою є пряма дія конституційних норм, які гарантують рівність прав і свобод людини та громадянина, забороняють привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних і релігійних переконань, етнічного та соціального походження, місця проживання, за мовними або іншими ознаками (стаття 24). Крім того, рівність прав і свобод людини регулюються окремими правовими нормами у законах «Про захист суспільної моралі», «Про основи національної безпеки України». Також, статтею 161 Кримінального кодексу закріплено карну відповідальність за порушення рівноправності громадян незалежно від їх расової, національної належності або ставлення до релігії: «Умисні дії, спрямовані на розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності або образа почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями, а також пряме чи непряме обмеження прав або встановлення прямих чи непрямих привілеїв громадян за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками, - караються штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого».

Але, на жаль, ці статті дуже рідко застосовуються на практиці, і проблема полягає в тому, що вони не дають достатньо чіткого визначення ані злочину на ґрунті расизму, ані расистських мотивів.

Відсутність чіткої державної позиції відносно визнання факту існування ксенофобських та расистських настроїв, що переростають в організовані форми насильницьких дій, слабка інтеграція іноземців у місцеві громади, загальне падіння рівня культури, пасивна роль ЗМІ в процесі формування громадської думки відносно іноземних громадян, що перебувають на території України є основними причинами ксенофобських настроїв у сучасній Україні. Прояви расизму та ксенофобії в країні набувають соціально небезпечних масштабів, розпалені тривалою політичною нестабільністю, низьким рівнем життя населення, проблемою нелегальної імміграції тощо. Тому вкрай необхідно удосконалити національне законодавство з метою запровадження більш широкого кола підстав для притягнення до кримінальної та адміністративної відповідальності осіб, винних у вчиненні злочинів, спрямованих на розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі, і більш скоординована діяльність усіх органів державної влади та громадянського суспільства у цьому напрямку.

Аландаренко Катерина

Заступник Голови ВГО «ПО «Спільна мета».